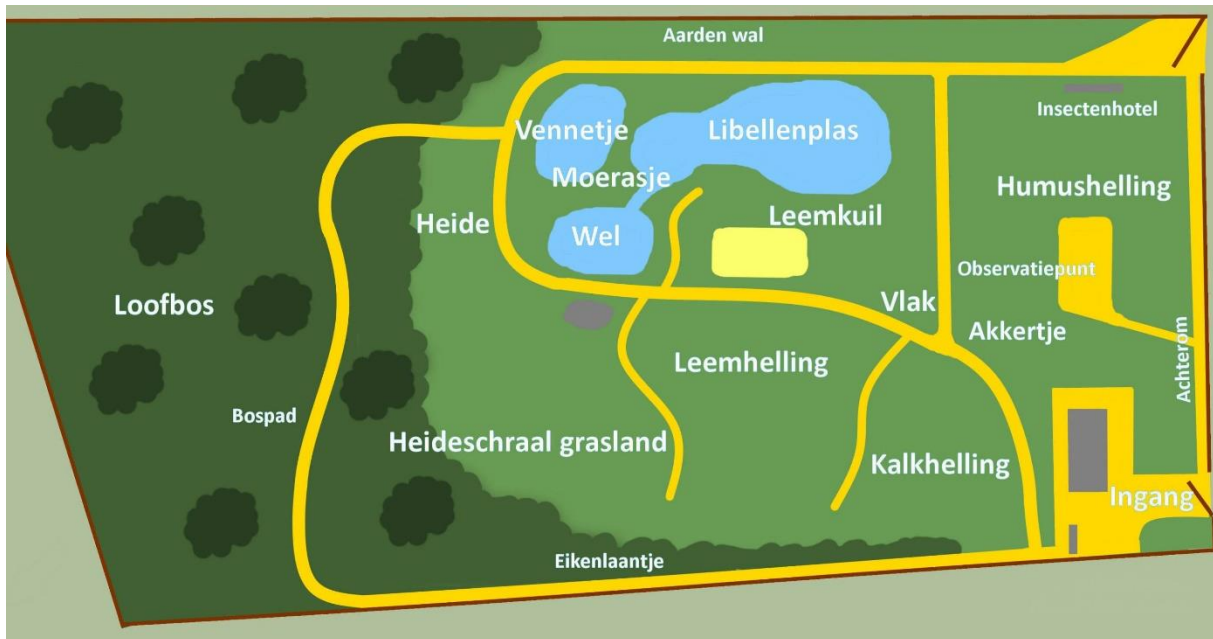

Het plezier van de heemtuin

Terugblik op een werkseizoen 2019 vol mooie ontmoetingen met de natuur.

Gooise Heemtuin, Woensbergweg, Blaricum. Naast de begraafplaats.

November 2019 sloot de Werkgroep Heemtuin Educatie haar werkseizoen af. Hoogste tijd voor de winterstop. We kijken in dit artikeltje even terug op al die prettige werkochtenden en boeiende ontdekkingen in de Gooise Heemtuin.

Veel leesplezier.

Namens de werkgroep Heemtuin Educatie: wouter-nugteren@ziggo.nl

Het werkseizoen van de IVN-werkgroep Heemtuin Educatie begon in april 2019 met het wegwerken van onvoorstelbare hoeveelheden eikenblad dat vanuit het bos was binnengewaaid. Met een grote schoonmaak moesten we ruimbaan maken voor de lente van het nieuwe seizoen. De eenmalige ondersteuning door vrijwilligers van de Stichting Doen waarop we hoopten, viel mede door het bijzonder slechte weer in duigen. Maar op eigen kracht lukte het enige tijd later ook.

In een heemtuin als de onze wil je eerste instantie bezoekers op een prettige manier kennis te laten maken met de botanische rijkdom van de Gooise natuur. Maar wij gaan verder, want in "onze" natuur is veel meer te zien en beleven dan planten en bomen. Daarom komen wij volgens IVN-traditie ook op voor algemene natuurbeleving.

Bij een vroege komst, is de heemtuin een oase van rust. De wereld moet dan nog op gang komen. Als je bij aankomst op de rustieke bank gaat zitten om de sfeer in je op te nemen word je overstelpt door een heerlijke stilte die door natuurgeluiden wordt gedragen. De Gooise heemtuin ligt geklemd tussen een dicht en gevarieerd oud bos en de algemene begraafplaats van Blaricum. Dat levert een grote verscheidenheid op aan vogelsoorten uit twee werelden die, vooral in het voorjaar, hun aanwezigheid uitbundig bezingen. Iedere jaar zijn we onder de indruk van het concert waaraan zo veel tuin- en bosvogels meedoen.

Zoals ook afgelopen voorjaar. Boomklevers klonken boven alles uit. Bonte spechten zaten luidruchtig achterelkaar aan en in het bos kon je ze hoog in de bomen horen trommelen. Vinken in prachtkleed maakten elkaar uitgebreid het hof. Meesjes vochten territoriumkwesties uit. Soms deed een koekoek een op hol geslagen klok na. Zoals vrijwel ieder jaar zocht een paartje wilde eenden de tuin op. De woerd werd al spoedig door een havik gepakt maar toen had hij zijn werk al gedaan. Het vrouwtje dat was ontkomen bouwde een verborgen nest dat we pas na goed zoeken konden vinden. Zo kon het gebeuren dat er ineens een stuk of elf hyperactieve eendenpulletjes over de Libellenplas scheurden onder toezicht van hun waakzame moeder. Een paar dagen later was de familie helaas vertrokken met onbekende bestemming.

Het voorjaar van 2019 pakte groots uit! De eerste kleuren in de tuin verschenen in het voorbos met de bloei van stinsenplanten. Dat was "slechts" een beginnetje. De knoppen in de bomen en struiken, die al een poosje op uitbarsten stonden, hadden maar weinig aanmoediging nodig om zich te openen. Je weet dat het ieder jaar zo gaat, maar die transformatie van kale takken met winterkenmerken naar fris voorjaarsgroen is iedere keer weer een wonder om te zien. Maar daar bleef het niet bij. Een feestelijke kleur kwam op: stralend geel. Gelijktijdig bloeiende brem, gaspeldoorn en zoetgeurende cipreswolfsmelk op de kalkhelling brachten de tuin in een soort gele gloed. Verder zag je overal clusters van paardenbloemen en andere leden van de composietenfamilie. Hun opwaaiende zaadpluisjes dreven zorgeloos met de wind mee.

Wat later in het seizoen volgde een tweede gele golf. Nu was het de overdadige aanwezigheid van schermhavikskruid. De bloemen van deze overblijvende soort stonden volop in de belangstelling van honingbijen, wilde bijen, hommels en vlinders. Geholpen door zaadpluisjes had de soort zich in weinig jaren vanaf de leemhelling verbreidt over hele tuin. We grijpen zelden in, maar dit was te veel van het goede. Gelukkig leek deze plaag afgelopen zomer zichzelf te keren, want de agressieve groei en vitaliteit vlakten af. Volgend bloeiseizoen zien we hoe deze ontwikkeling verder gaat.

De Gooise heemtuin is een educatief opgezette wilde plantentuin, opgebouwd uit mini Gooise landschapjes met eigen kenmerken. Onze natuur is mooi en daar vertel je graag over. Omdat we niet voortdurend in de tuin aanwezig kunnen zijn gebruikten we hulpmiddelen om ons verhaal uit te dragen. Op bordjes lichtten we de landschapjes toe. Per week administreerden we nieuwe bloeiers en voorzagen deze van een steeketiket met de naam. Op het "scorebord" bij de entree van de tuin hielden we de wekelijkse oogst bij. Gebleken is dat dit actuele overzicht door bezoekers werd gewaardeerd. Voor eigen gebruik houden we de ontwikkelingen bij in statistiek.

Het was een gezellige drukte aan de oevers van de Libellenplas. Honingbijen van de naast de heemtuin gelegen bijenschans kwamen massaal drinken. Soms raakten ze daarbij te water maar dan wisten zichzelf toch te redden. We genoten van de kikkers, padden en kleine watersalamanders. Een enkele keer werden verrast door een eekhoorn, die zo ver hij durfde, met zachte geluidjes en met een trillende staart naderbij kwam. En dan heb je ook nog de haas die in een verborgen hoekje een vast bivak heeft, maar toch het hazenpad kiest als mensen de tuin betreden.

De afgelopen warme en droge zomer was gunstig voor insecten. We mochten terugzien op een rijk insectenleven met veel wilde bijen, zweefvliegen, vlinders, noem maar op. De zandpaden zaten vol kleine bewoonde holletjes. Bij warme zon vlogen tientallen bastaardzandloopkevers voor onze voeten weg om even verderop neer te ploffen. Het zijn felle jagers, razendsnel op de grond en in de lucht. Als je lukte om ze van dichtbij te bekijken bleken die ogenschijnlijk grauwbrowne beesten meerkleurig en heel mooi te zijn. Met hun grote kaken kunnen ze gemakkelijk grote prooien aan en met wat geluk kon je zien hoe ze die in een nestgang trokken.

Het insectenhotel voorzag onmiskenbaar in een behoefte. Nestopeningen van het voorgaande jaar werden van binnenuit geopend en een jonge generatie wilde bijen vloog uit. Nieuwe voorgeboorde nestgangen werden in gebruik genomen. Maar er lagen altijd wel koekoeksbijen en andere broedparasieten op de loer om binnen te dringen. Opvallend was de goudwesp, een vaste bezoeker waarvan het achterlijf in de volle zon uit ziet als een glanzend robijnrood juweel. Alle bedrijvigheid ontging de bonte spechten niet die in het insectenhotel een snackbar herkenden. Ze verschaften zich toegang tot het broed door nestopeningen open te hakken.

Lang niet alle soorten wilde bijen kozen voor het bijenhotel. Die prefereerden een zelf gegraven holletje in een zandpad, in de zonnige steile wand van de leemkuil of een passende plek elders. Ik zag eens een pluimvoetbij pal voor me op het pad neerkomen en in het zand grabbelen. Uit het niets kwam een holletje tevoorschijn waarin het diertje razendsnel verdween. Ze sloot het nog even af met een soort zanddeksel. Dat allemaal in luttele seconden.

In het glad afgestoken steile wandje van de leemkuil ontdekten we holletjes die veelvuldig door wilde bijen werden bezocht. We bleken er een heuse "leemmijn" in de tuin te hebben! Het gewonnen leem, zo ontdekten we, werd ondermeer gebruikt om nestholtes in het bijenhotel af te sluiten.

De heide bloeide het afgelopen jaar ongekend mooi en ook het boekweitveldje deed het goed. Dat leverde bezoek op van nectar zoekende honingbijen, wilde bijen en allerlei soorten vliegen en vlinders. Op warme dagen genoten we van een keur aan jagende libellen en juffers boven de

libellenplas. Amusant waren de spectaculaire sprongen van kikkers die op hun beurt interesse hadden in libellen.

Schade door de vele droge zomerdagen bleef gelukkig, anders dan in 2018, vrij beperkt. De nattigheid van het najaar zorgde voor ongekend veel paddenstoelen.

Het was een mooi en afwisselend werkseizoen. We hebben een fijne vaste ploeg natuurliefhebbers maar hebben er graag nog enkele bij. Zijn er nog belangstellenden die in ons heemtuinplezier willen delen? Kom dan eens kijken. Je bent welkom. Neem contact op met wouter-nugteren@ziggo.nl

Fotografie: Wouter Nugteren